

Carizmo politika Lietuvoje XIX a. pab.

Ugnė Mickutė

Rusinimas per mokyklas

- M. Muravjovas, pasiryžęs surusinti visą kraštą, tuoju atkreipė dėmesį į mokyklas. 1864 m. jis išleido įsakymą uždaryti visas parapines mokyklas, jų vietoje buvo pradėta steigti vien rusiškas, valdžios išlaikomas mokyklas. Dirbti jose buvo kviečiami mokytojai iš centrinių Rusijos gubernijų.

- 1872 m. Panevėžyje buvo įsteigtos mokytojų seminarijos. Katalikai į šias seminarias nebuvo priimami. Rusų valdžia norėjo, kad Lietuvos gyventojai įgytų tik elementarų raštingumą: išmoktų rusiškai rašyti, skaičiuoti, melstis. Buvo nurodyta gyvenvietėse kurti kuo daugiau cerkvių rusiškų mokyklų. Tačiau prievartinis rusų kalbos mokymas skatino tik dar didesnę lietuvių prisirišimą prie lenkų ir lietuvių kalbų. Tai ypač išryškėjo, kai mokyklose vaikus katalikus buvo pradėta mokyti stačiatikių maldų ir švenčių dienomis vedžioti į cerkves.

Lietuviškos spaudos uždraudimas

- 1864 m. Muravjovas įsakė lietuviškus raštus spausdinti rusiškomis raidėmis (kirilica). Lietuvių spaudos draudimas galiojo net 40 metų. Maldaknygės ir elementoriai imti laikyti pavojingais valstybės saugumui. Spaudos draudimas stabdė lietuvių kultūros augimą. Kita vertus, spaudos draudimas, šiurkštus persekiojimas skatino gyventojų pasipriešinimą rusų valdžiai.

Tautinė ir religinė diskriminacija

- Bažnyčios ir vienuolynai buvo laikomi didžiausiais Rusijos valdžios priešais. Buvo uždrausta statyti naujas ir remontuoti senas bažnyčias. Kunigus stebėjo policija. Neleista vaikščioti Kryžiaus keliais Vilniaus ir Žemaičių Kalvarijose, statyti kryžius pakelėse, pardavinėti religinius ženklus.

- Vienas ryškiausių pasipriešinimų katalikybės persekiojimui buvo pagarsėjusios Kražių žudynės (1893 m.). 1891 m. Caras išleido įsakymą uždaryti moterų vienuolyną ir bažnyčią Kražiuose. Tai sužinoję, Kražių gyventojai pačiam carui pasiuntė prašymą palikti bažnyčią parapijai. Rusams panaudojus jėgą, šventoriuje susibūrę ir pagaliais ginkluoti vyrai puolė ginti. Kilo smarkios muštynės su policija. Kražių bažnyčios gynėjų teismas įvyko beveik po metų. Visuomenė labai pasipiktino tokiomis valdžios priemonėmis. Kaltinamuosius ginti ėmėsi žymiausi Rusijos advokatai. Keturi žmonės buvo nubausti 10 metų katorgos, tačiau pasikeitus carui, katorga buvo pakeista vienerių metų kalėjimu.

- Katalikai buvo ir kitaip diskriminuojami. Jiems apribota teisė gauti kreditą, pirkti žemės, nuomoti valstybinius ūkius. Vilniaus generalgubernatorius 1885 m. nustatė, kad valstiečiai katalikai gali pirkti žemės tik tiek, kad skirtoji ir pirktoji žemė nesudarytų daugiau kaip 61 ha. Siekdama susilpninti Lietuvos dvarininkus, rusų valdžia konfiskavo visų aktyviai sukilimą rėmusių dvarininkų žemes. Dvarininkai katalikai buvo apdėti kontribucija 10% nuo pelno. Tik 1897 m. ši rinkliava buvo panaikinta.

Kolonizavimo politika

- Visus gyventojus katalikus, politiniu požiūriu, paskelbus nepatikimais, rusų valdžiai reikėjo formuoti Lietuvoje kuo gausesnį jiems ištikimų asmenų sluoksnį – kolonizuoti kraštą. Už dalyvavimą sukilime į Rusijos gilumą buvo išgabenti ištisi kaimai, o visose konfiskuotose žemėse įsikūrė rusai. Jei kurie dvarininkai skirtu laiku nesuspėjo tai parduoti, iš jų žemė buvo atimta ir atiduota rusams kolonistams arba išsimokėtinai parduota rusams valdininkams. Tuomet ir atsirado daugelis rusų valdomų naujų dvarų ir ištisų rusų kaimų Lietuvoje. Dviem bangom į Lietuvą buvo atkelta 2113 šeimų. Joms išdalyta apie 34 tūkst. dešimtinių žemės. Daugiausia kolonistų buvo Šiaulių, Kauno ir Ukmergės apskrityse.